

Észak-Macedónia

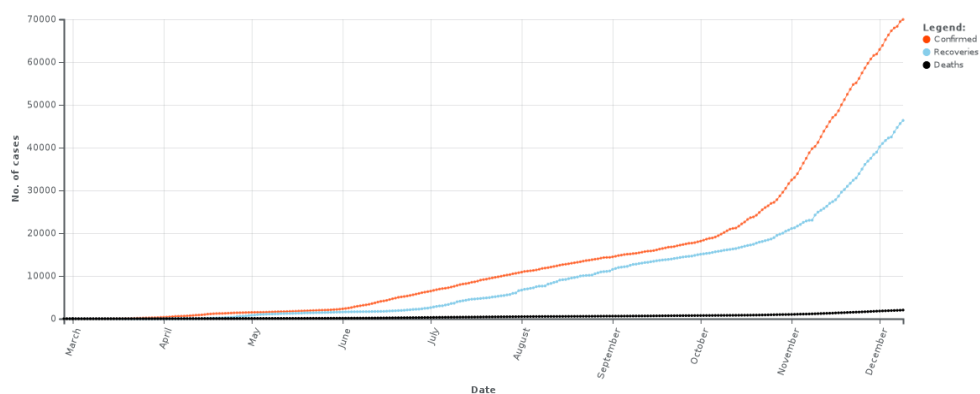
Utolsó frissítés dátuma: 2020.12.10.

Fertőzöttség állapota

Észak-Macedóniában a <https://koronavirus.gov.mk/en> oldalon nagyon sok hasznos információt találhatnak az érdeklődők angol nyelven is. Általánosságban a [Közegészségügyi Intézet](#) (Institut za Javno Zdravje na Severna Makedonija) internetes oldalán lehet részletes, frissített adatokat találni a COVID-19 vírussal kapcsolatban, azonban az oldal angol változata ritkán frissül. Az elmúlt hetekben azonban a portálon már nem közölnek információs grafikonok.

2020. december 9-ig összesen 70 944 esetet regisztráltak. A COVID-19 vírussal fertőzöttek száma jelenleg 21 418, a gyógyultak száma 47 475 és eddig összesen 2 051-an haltak meg. Az elvégzett tesztek száma 356 763.

A COVID-19 alakulását a lenti ábrák szemléltetik:

Korlátozások és azok (tervezett) feloldási üteme

Lakossági korlátozások

Észak-Macedóniában 2020. június 24-től megszűnt a rendkívüli állapot ezzel együtt a kijárási tilalmak is. A védőmaszkok használata kül- és beltéren egyaránt kötelező. 2 méteres távolság tartása kötelező. 2020. június 26-tól érvényes teszt nélkül is be lehet utazni Észak-Macedóniába

Gazdasági korlátozások

A vendéglátóegységek nyitva tartási ideje korlátozva van este 21:00 óráig, az asztalok száma és azok távolsága szigorú szabályokhoz kötött. A boltok és bevásárlóközpontok nyitva vannak. A szabadtéri egyéni sportolás engedélyezett.

Áruforgalmi, kereskedelmi korlátozások

Észak-Macedóniában a gyógyszeripari termékek exportja tilos. Az alábbi egészségipari termékek vámját szüntették meg: a minimum 80%-os alkohol tartalmú etilalkohol, etil és egyéb alkoholok, toalett és egyéb szappanok, a kiskereskedelemben forgalmazott, a bőr lemosásához használt folyékony és krém készítmények, mosószeres, mosásra használatos készítmények, műanyag öltözék és azok kiegészítői, műtét során használatos textil kiegészítők, textil filteres

műanyag maszkok, üveg és műanyag szemüvegek. Tiltják a búza és búzaliszt exportot. A kormány megbízta a Vámhivatal munkatársait, hogy folyamatosan ellenőrizzék a napraforgóolaj, rizs, édességipari és péksütemények kivitelének trendjét. Döntést hozott arról, hogy létesítsenek egy, a WTO tagállamokból származó 80 000 tonna mennyiségű vámmentes búza illetve búzaliszt import kvótát. A gazdasági minisztériumtól a kormány javaslatot vár a következő áruk importvámjának megszüntetéséről: búzaliszt, napraforgóolaj, fehér cukor, szappanok, mosószeres, ruházat és ruházati kellékek, gyermek és felnőtt pelenkák, kendők, textilfilteres műanyagmaszkok, kéztörölőpapír, műtétkehez szükséges textiltakarók, papírból készült műtési ruha, papírmaszkok, gumiból készült védőruha, gumikesztyűk, textiltől készült műtőruházat, fertőtlenítőszeres, asepsol, egészségügyi célú alkohol, védőszemüveg.

Logisztika és szállítmányozás állapota

A Szkopje Nemzetközi repülőtér valamint az ohridi Szent Pál apostol reptér korlátozásokkal bár, de üzemel. Az áruszállítás továbbra is többnyire közúton illetve vasúton történik.

Gazdasági kilátások

A Nemzeti Bank 2020. évre vonatkozó korábbi +3,8%-os növekedés helyett, már -4,9%-os visszaeséssel számol, 2021-ben pedig +3,9%-os gazdasági növekedést jósol. A dokumentum szerint az idei évben a lakossági fogyasztás 4%-kal, a befektetések 12,8%-kal csökkennek. A COVID-19 válság a külkereskedelemre is nagy hatást gyakorol: a kivitel 11,7%-kal, az import 12%-kal eshet vissza. Az infláció mértékét 1,1%-ra becsülik. A COVID-19 válság elhúzódása, illetve esetleges második hulláma tovább ronthatja a makrogazdasági kilátásokat.

Gazdasági válságkezelő intézkedések

2020. március 16-án befagyasztották az alapvető élelmiszerek és gyógyszerek, fertőtlenítőszeres kiskereskedelmi árát. Ezek alól kizárólag azon kereskedők kaphatnak kivételt, akik egyértelműen tudják bizonyítani azt, hogy az importból származó termékek árai is megemelkedtek. A piacfelügyelet folyamatosan ellenőrzi a kis- és nagykereskedőket a rendelet betartásával kapcsolatban.

Az észak-macedón kormány eddig öt gazdasági intézkedéscsomagot jelentett be. 2020. március 18-án a macedón kormány bejelentette további kárenyhítő intézkedéscsomagját, mely leginkább a mikro, kis és közép vállalkozások működését kívánja segíteni. A Fejlesztési Bank révén összesen 5,7 millió EUR értékű, 24 hónapos futamidejű kamatmentes hitelt biztosít az érintett vállalatok számára. A hitel visszafizetése 6 hónapos átmeneti időszak után kezdődik majd. A kedvezményes hitelek nagysága a foglalkoztatottak létszáma alapján lett meghatározva, 3-30 ezer euró között. A másik intézkedés a munkavállalók bérjárulékainak fizetésével kapcsolatos, a kormány a munkavállalók a dolgozók után befizetendő járulékok összegét 50%-ban támogatja. Az intézkedés fő célja, hogy a munkaadók ne csökkentsék a munkavállalók számát a 2020. februári állapotokhoz képest.

2020 áprilisától a nettó minimálbér összege 14 934 MKD (kb. 243 EUR) lett, azaz 434 dénárral (kb. 8 EUR) növekedett. A Nemzeti Bank és a Pénzügyminisztérium támogatásával a kereskedelmi bankok kedvezőbb hitelkonstrukciókat nyújthatnak vállalatok és lakosok számára a hiteltörlesztések könnyítése érdekében. A KKV-k számára biztosítandó kamatmentes

hiteleket elsősorban a válságban leginkább érintett szektorokban (vendéglátás, turizmus és szállítmányozás) tevékenykedő vállalatok igényelhetik. A vendéglátóiparban több mint 29 ezer munkahely került veszélybe.

2020. március 31-én Oliver Szpaszovszki ügyvivő miniszterelnök bejelentette a kormány által elfogadott második gazdaságvédelmi intézkedéscsomagot, melynek főbb elemei a következők:

- a Fejlesztési Bankon keresztül a kormány további 50 millió eurót biztosít KKV-k számára, azok likviditásának megőrzése céljából. További 8 millió euró értékű kamatmentes hitellehetőséget biztosít a mikro-, kis- és középvállalkozások számára;
- havi pénzügyi segítséget kapnak azon munkavállalók, akik a válság miatt veszítik el munkájukat. Az összeg meghatározásánál a munkavállaló elmúlt 24 hónapi átlagkeresetét és a munkában töltött éveket veszik alapul;
- a szociális bérlakások bérleti díjainak fizetésére moratóriumot adnak;
- 2020 áprilisában és májusában minden állami illetve helyi szintű választott és kinevezett vezető, (miniszter, köztársasági elnök, miniszterelnök, államtitkár, parlamenti képviselő, stb.) egységesen nettó 14 500 MKD (cca. 235 EUR) fizetés kapnak. Ez alól kivételt képeznek az egészségügyben dolgozók. A korábban tervezettel ellentétben, a közigazgatásban dolgozók béreit nem fogják csökkenteni;
- az önkormányzatok illetve Szkopje város önkormányzatában kialakított bizottságok, felügyelőbizottságok és egyéb szervezetekben funkciót betöltő személyek nem kapnak díjazást. Ez vonatkozik az állam illetve a kormányzatok által létrehozott bizottságok vezetőire is. Ez a döntés visszavonásig érvényes;
- minden sportoló és sportintézményben dolgozó személy, valamint a művészek részére a kormány 14 500 MKD juttatást (minimálbér) biztosít április és május hónapokban;
- a pénzügyi végrehajtásokat 2020. június végéig felfüggesztik. Ez alól kivételt képez, ha pénz már megérkezett a behajtó számlájára, illetve nem vonatkozik a gyermektartási fizetési kötelezettségekre.
- a magánszemélyek pénzintézetekkel szemben fennálló hiteltörlesztések fizetésének felfüggesztése 3-6 hónapos időszakra;
- a pénzügyi szervezetek és lízingcégek irányába történő díjfizetés mértékének csökkentése és a hitelek átütemezése. Ennek célja, hogy a magánszemélyek hitelét átütemezzék, illetve csökkentsék a havi díj mértékét 70%-kal az elkövetkező három hónapban;
- a válság idején és az azt követő hat hónapos időszakban tilos felszámolási eljárást kezdeni;
- a 2019 évről áthozott szabadságokat a munkavállalónak a munkaadóval egyeztetve legkésőbb május 31-ig ki kell vennie;
- a kormány koronavírus alapot hoz létre, mely lehetővé teszi a cégek adományainak fogadását. A beérkező pénzüsségeket a vírus okozta válság által okozott károk enyhítésére fordítják;
- a közszolgálati munkaviszonyban álló dolgozók szerzői díjazását felére csökkentik.

Szpaszovszki szerint az észak-macedón bankrendszer stabil, azonban a költségvetés számára további forrásokat kell biztosítani. Az ország eddigi történetének legnagyobb gazdasági

nehézségeivel kell most szembenéznie. A kormányzati szakemberek konzultálnak az IMF és Világbank szakembereivel is. Az EU-tól kapott 68 millió EUR védekezési gyorssegélyt az Egészségügyi Minisztérium rendelkezésére bocsájtották, a vírus elleni védekezés hatékonyságának növelésére.

2020. május 18-án a kormány miniszterelnöke bejelentette a kormány harmadik gazdaságélénkítő csomagját. A mintegy 355 millió EUR összértékű csomag, ami a GDP közel 5%-a, a különböző elemek révén mintegy 730 000 lakost érint majd. A legfőbb cél az, hogy az intézkedések révén közvetlenül segítsék a lakossági és közületi fogyasztást, illetve a gazdaság minél gyorsabb talpra állását. A pénzügyminiszter szerint az csomag egyik célja az is, hogy visszaszorítsák a szürkegazdaságot. A harmadik csomag megvalósítását a kormány fizetőkártyák illetve vócserek segítségével kívánta megvalósítani. A támogatásokkal elsősorban a szociálisan érzékeny kategóriába tartozó lakosokat, munkanélkülieket, egészségügyet, stb. kívánták segíteni.

A 15 000 MKD-t (cca. 240 EUR) nettó bevétel alatti (elsősorban munkanélküliek és minimálbérből élők) mintegy 100 ezer lakos részére 9 000 MKD értékű (cca 145 EUR) fizetőkártyát biztosítottak. Az intézkedés révén kézpénzforgalom nélkül nőhet a lakossági fogyasztás. Ugyanezen kör részére 6 000 (cca. 98 EUR) illetve 3 000 (cca. 49 EUR) értékű, turisztikai célokra felhasználható fizetőkártyát adtak.

A szociálisan rászoruló fiatalok 6 000 MKD összegű támogatást kaptak egyetemi költségek fedezésére és 3 000 MKD értékű támogatást belföldi áruk és szolgáltatások igénybevitelére. Egyenként 30 000 MKD (cca. 485 EUR) értékű támogatást igényelhetek IT készséget fejlesztő képzésekhez.

A negyedik csomag az egészségipari dolgozók munkáját kívánta meghálálni, azzal, hogy az ágazatban dolgozók elmúlt kéthavi bérének 20%-os kiegészítését tartalmazó fizetőkártyát kaptak.

Az ötödik csomag révén a hazai fogyasztás növekedését kívánták elérni. Az „Áfa-mentes hétvége” program keretében a helyi állampolgárok részére egy korábban bevezetett applikáció kiterjesztése révén (megjegyzés: eddig a regisztráció után, az applikáció révén negyedévente összesen 1 800 MKD (cca. 29 EUR) értékű Áfa visszaigénylésére jogosult annak használója) visszaigényelhettek a hazai élelmiszerek, háztartási gépek, szórakoztató elektronikai cikkek, bútorok, könyvek, tanzerek Áfa-ját.

A KKV-k a Macedón Fejlesztési Bankon keresztül összesen 31 millió EUR kedvező hitel igényelhetnek munkahelyek megtartása, kivitel támogatása, digitalizáció bevezetése céljából. A felvett hitel 30%-a vissza nem térítendő támogatás. A hazai start up-ok támogatására 1,6 millió EUR összeget különítettek el. A mezőgazdaságot 5 millió EUR-ral kívánja támogatni a kormány a Fejlesztési Bankon keresztül. Fiskális intézkedések (pl. bértámogatás, közvetlen vissza nem térítendő támogatások, hitelprogramok, stb)

2020. március 16-án a Macedón Nemzeti Bank 25 bázisponttal, majd május 13-án további 25 bázisponttal, 1,5%-ra csökkentette a helyi valuta irányadó kamatát. A közlemény szerint a stabil infláció és megfelelő devizatartalékok mellett, elsősorban a külső hatások miatt döntött a

lépésről. A COVID-19 miatt, korábban kiadott közleményben arra kérte a lakosokat, hogy csökkentsék a készpénz használatot és a bankkártyás és online fizetést részesítsék előnyben.

Az észak-macedón kormány 2020. május 15-én költségvetési módosításokat fogadott el. Az intézkedésekre azért volt szükség, hogy a COVID-19 gazdaságra gyakorolt negatív hatásokat enyhítsék. Döntés született arra vonatkozóan is, hogy 2020-ban az EUR kötvények kibocsátásának éves mértékét 800 millió EUR-ban maximalizálják.

A módosított költségvetés főbb elemei az alábbiak lettek: A kiadási oldal mérlegfőösszege 3,95 milliárd EUR ami 1,4%-kal magasabb összeg a korábban tervezettnél. A bevételi oldal módosított mérlegfőösszege 3,2 milliárd EUR-t tesz ki, ami 11%-kal elmarad a korábban tervezettnél. A fentiek figyelembe vételével az idei évre tervezett költségvetési hiány mértéke -6,8%-ra módosul.

Exportpiaci lehetőségek magyar cégek számára

A magyar cégek számára a régió illetve az észak-macedón piac jó lehetőségeket kíván tudás- és technológia exportra, elsősorban vízgazdálkodás és környezetvédelmi ágazatokban. Az agrártechnológiák és a vetőmag is versenyképes lehet a nyugat-balkáni országban. A COVID-19 miatt leginkább érintett szektorok a vendéglátóipar, turizmus, illetve azon KKV-k melyek működését erősen korlátozták, így több mint két hónapja nem volt bevételük. Elképzelhető, hogy néhány szálloda vagy panzió az elhúzódó válság és/vagy forráshiány miatt be fog zárni, azaz privatizációs lehetőséget jelenthetnek majd a magyarországi érdeklődők számára.

Elérhető nemzetközi tenderek elsősorban a központiközbeszerzési portálon érhetőek el, melynek használatához be kell jelentkezni. A gyakorlati tapasztalat az, hogy az érdeklődő magyar cégek helyi partnereik segítségével figyelik a lehetőségeket. A portál az alábbi linken érhető el. <https://www.e-nabavki.gov.mk/PublicAccess/Home.aspx#/home>